

Lausunto Mustikkakankaan vihreän vedyn jalostamohankkeen YVA-menettelystä

Muhoksen kunta suhtautuu myönteisesti Mustikkakankaan vihreän vedyn jalostamohankkeeseen ja sen mahdollisuuksiin vauhdittaa alueemme vihreää siirtymää. Hanke voi vahvistaa Oulujokilaakson ja koko Pohjois-Pohjanmaan kilpailukykyä, työllisyyttä ja huoltovarmuutta sekä synnyttää uusia investointeja, yritysysteistyötä ja TKI-toimintaa. Tavoitteemme on, että hankkeen hyödyt jakautuvat reilusti ja tukevat koko seudun pitkäjänteistä elinvoimaa.

Samalla korostamme aluerakenteen eheyttämistä. Aiemmat sähkönsiirtokäytävät ovat pirstoneet aluetta ja muodostaneet pienille kunnille suhteettoman suuren rasitteen, joka on heikentänyt investointivarmuutta ja rajoittanut kaavojen toteuttamista. Nyt tehtävissä ratkaisuihin tulee ensisijaisesti hyödyntää olemassa olevia käytäviä, minimoida uusien aukeiden tarve sekä ehkäistä kumulatiivisia luonto-, maisema- ja maankäyttövaikutuksia. Näin varmistetaan, että hankkeen toteutus tukee eheää maankäyttöä, luonnon monimuotoisuutta ja seudun suunnitelmallista kasvua. Positiivisena mahdollisuutena näemme hukkalämmön ja sivuvirtojen hyödyntämisen paikallisesti sekä osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisen koulutuspolkujen kautta.

Tämän myönteisen lähtökohdan pohjalta esitetään seuraava lausunto.

Muhoksen kunta esittää seuraavan lausunnon koskien Utajärven Mustikkakankaan vihreän vedyn jalostamohanketta sekä siihen liittyviä sähkönsiirtoratkaisuja.

Muhoksen kunta vastustaa sähkönsiirtovaihtoehtoa SVE2, jossa voimajohtoyhteys sijoittuisi Muhoksen kunnan alueelle. Kyseinen vaihtoehto aiheuttaisi merkittävää ja pitkävaikutteista haittaa kunnan strategiselle maankäytölle, elinkeinokehitykselle sekä oikeusvaikutteisten asemakaavojen toteuttamiselle. SVE2 lisäisi alueen pirstoutumista ja vaikeuttaisi jo valmisteltujen teollisuus- ja työpaikka-alueiden toteutumista. Kunnan näkökulmasta myönteinen lopputulos edellyttää, että sähkönsiirto ratkaistaan ensisijaisesti sellaisilla reiteillä, jotka tukeutuvat olemassa oleviin käytäviin eivätkä heikennä Muhoksen investointikyvykkyyttä.

Muhoksen kunta on pitkäjänteisesti valmistautunut energiaintensiivisen teollisuuden sijoittumiseen. Tätä kehitystä edustaa Muhos Biopark -kokonaisuus, jonka suunnittelu perustuu usean vuoden systemaattiseen valmisteluun, infrastruktuurin kehittämiseen sekä alueiden kaavoittamiseen. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt alueelle asemakaavoja, mukaan lukien Pyhänselän T/kem -kaava, joka mahdollistaa kemianteollisuuden ja muun energiaintensiivisen tuotannon sijoittumisen. Lisäksi kunta on hyväksynyt laajemman teollisuus- ja datakeskustoimintaa koskevan kaavakokonaisuuden, jonka toteutuminen edellyttää riittävää sähkönsiirtokapasiteettia sekä maankäytöllisesti eheää aluetta. Positiivisena tavoitteena on rakentaa vetytalouden, datakeskusten ja uusiutuvan sähköntuotannon välinen ekosysteemi, joka luo työtä ja veropohjaa koko Oulujokivarren alueelle.

SVE2-vaihtoehdon mukainen voimajohtoreitti rajoittaisi olennaisesti näiden alueiden käyttöä, pirstoisi suunniteltuja teollisuusalueita ja heikentäisi merkittävästi niiden investointipotentiaalia. Voimajohtojen edellyttämät suoja-alueet ja rakentamisrajoitukset ovat ristiriidassa kaavojen käyttötarkoituksen kanssa. Tällöin kyse ei ole ainoastaan yksittäisestä haitasta, vaan oikeusvaikutteisen kaavoituksen toteuttamisedellytysten vaarantumisesta. Myönteisen kehityksen kannalta ratkaisevaa on, että siirtoratkaisut sovitetaan kaavoihin niin, että tilaa jää arvoa luovalle teollisuudelle ja yhteiskäyttöisille energiainvestoinneille.

Muhoksen kunta korostaa, että kunnan rooli ei voi olla passiivinen sähkönsiirron läpikulkualusta. Muhos ei ole siirtokäytävä, vaan kilpailija sähköstä. Kunnan alueelle suunnitellut ja kaavoitetut hankkeet, mukaan lukien datakeskukset ja muu energiaintensiivinen teollisuus, edellyttävät samaa sähkönsiirtokapasiteettia, jota nyt ollaan osoittamassa pääosin Utajärven hankkeen käyttöön. Koko verkon kannalta kestävä ratkaisu on sellainen, jossa kapasiteettia kohdennetaan tasapainoisesti ja jossa liitännät parantavat toimitusvarmuutta ilman, että ne estävät muiden kuntien teollisuusalueiden toteutumisen.

YVA-menettelyssä ei ole riittävästi tarkasteltu vaihtoehtoisten liityntäratkaisujen paremmuutta suhteessa ympäristöön, maankäyttöön ja kokonaisvaikutuksiin. Muhoksen kunta katsoo, että muut tarkastellut vaihtoehdot, kuten liityntä Veneenmäen tai Nuojuankankaan kautta, ovat kokonaisuutena perustellumpia, koska ne kohdistuvat vähemmän intensiivisesti kehitettyihin alueisiin ja voidaan sovittaa tiiviimmin olemassa oleviin käytäviin. Tämä vähentää uusien johtokäytävien tarvetta, pienentää metsien pirstoutumista ja rajoittaa vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Uusien leveiden johtokäytävien avaaminen Muhoksen alueelle lisäisi elinympäristöjen fragmentoitumista ja heikentäisi ekologisten yhteyksien säilymistä. Lisäksi hajautetummat liityntäratkaisut parantavat verkon toimintavarmuutta ja joustavuutta, mikä on myönteistä sekä hankevastaavalle että koko seudun teolliselle kehitykselle.

Muhoksen kunta kiinnittää huomiota hankkeen teknologiseen epävarmuuteen. YVA-menettelyssä esitetty kapasiteetti perustuu oletuksiin teknologioista, joiden toteutuminen teollisessa mittakaavassa on vielä epävarmaa. Erityisesti noin tuhannen megawatin mittaluokan pyrolyysiin perustuva vedyn tuotanto ei ole tällä hetkellä kaupallisesti käytössä, ja sen mahdollinen toteutuminen ajoittuu arviolta vasta 2030-luvulle. Tässä tilanteessa pysyviä ja laajamittaisia maankäyttövaikutuksia ei tule synnyttää reiteillä, jotka rajoittavat kuntien omaa elinkeinokehitystä, ellei ratkaisujen tekninen ja aikataulullinen realismi ole riittävällä varmuudella osoitettu. Varovaisuusperiaate tarkoittaa myös vaiheittaista toteutusta sekä vaihtoehtojen huolellista vertailua ottaen huomioon hankkeen epävarmuustekijät.

Muhoksen kunta katsoo, että sähkönsiirron ensisijaiset ratkaisut tulee toteuttaa vaihtoehtoilla, jotka eivät sijoitu Muhoksen kunnan alueelle ja jotka minimoivat vaikutukset olemassa olevaan maankäyttöön, luonnon monimuotoisuuteen ja alueiden kehittämismahdollisuuksiin. Jos SVE2-vaihtoehtoa kuitenkin tarkastellaan jatkossa, YVA-selostusta tulee täydentää siten, että arvioidaan yksityiskohtaisesti vaikutukset Muhoksen voimassa oleviin asemakaavoihin ja niiden toteuttamiseen, selvitetään vaihtoehtoiset linjaukset kaavoitettujen alueiden ulkopuolella, arvioidaan yhteisvaikutukset muiden suurten energiankuluttajien kanssa sekä varmistetaan riittävän sähkönsiirtokapasiteetin varaaminen Muhoksen kunnan alueelle suunnitelluille hankkeille.

1. Yleiset huomiot

Muhoksen kunta pitää vihreän vedyn tuotannon ja jatkojalostuksen kehittämistä valtakunnallisesti merkittävänä ja alueellisesti Oulujokivarren elinvoimaa lisäävänä kokonaisuutena. Hanke kytkeytyy laajasti Pohjois-Pohjanmaan energia- ja teollisuusrakenteen kehitykseen, ja sen liitännät ulottuvat myös Muhoksen kunnan alueelle erityisesti sähkönsiirron, mahdollisen vedyn siirtoputkiston sekä valtatie 22:n liikennevaikutusten kautta. Myönteisenä tavoitteena on varmistaa, että hankkeen sivuvirrat, kuten happi ja lämpö, voidaan hyödyntää paikallisesti, mikä parantaa hankkeen kokonaishyötyä ja hyväksyttävyyttä.

2. Fingridin Muhosperän sähköasema ja sen kaavallinen asema

Fingridin suunnittelema Muhosperän sähköasema sijoittuu Muhoksen Pyhänselän suurteollisuusalueen asemakaavaan varatulle tontille. Asemakaava on laadittu energiantensiivisen teollisuuden sijoittumista varten, ja sähköaseman liityntäkapasiteetti on mitoitettu ensisijaisesti palvelemaan Pyhänselän tulevia teollisia investointeja. YVA-selostuksessa tulee esittää, miten voimajohtovaihtoehto VJ2 vaikuttaa sähköaseman

kapasiteetin riittävyyteen ja yhteensopivuuteen Pyhänselän asemakaavan teollisten tarpeiden kanssa. Myönteisen kehityksen kannalta on tärkeää turvata riittävä kapasiteetti myös Muhoksen omille hankkeille, jotta koko alueen investoinnit voivat edetä rinnakkain.

3. Vedyn siirtoputkisto ja sen merkitys Muhokselle

Hankkeen toteuttaminen edellyttää vedyn siirtoa putkella, mikä tekee putkilinjasta hankkeen kriittisen infrastruktuurin. Putkilinjan linjaus Muhoksen suuntaan tukisi kunnan strategisia tavoitteita, mahdollistaisi vedyn hyödyntämisen teollisuusalueilla ja loisi edellytyksiä uusille investoinneille. YVA-selostuksessa tulee arvioida putkilinjan mahdolliset linjaukset Muhoksen suuntaan ja niiden yhteensopivuus kunnan maankäytön kanssa. Tämä tarkastelu tukee vetytalouden arvoketjun syntyä, parantaa teollisten symbioosien mahdollisuuksia ja vahvistaa koko seudun kilpailukykyä.

4. Valtatie 22:n liikennevaikutukset

Hankkeen liikenteestä merkittävä osa suuntautuu Muhoksen kautta Ouluun sekä rakentamis- että toimintavaiheessa. Tämä lisää raskaan liikenteen ja työmatkaliikenteen määrää erityisesti Muhoksen taajaman kohdalla ja Oulu–Muhos-yhteysväliillä. YVA-selostuksessa tulee arvioida valtatie 22:n parantamistarpeet, liikenneturvallisuustoimenpiteet sekä melu- ja pölyhaittojen torjunta. Samalla voidaan tunnistaa myönteiset mahdollisuudet, kuten tieverkon kehittämisen yhteishyödyt elinkeinoelämälle ja sujuvammalle työmatkaliikenteelle.

Yhteistyö elinkeinoa vahvistavien ratkaisujen edistämiseksi

Muhoksen kunta korostaa valmiuttaan edistää rakentavaa ja tavoitteellista yhteistyötä naapurikuntien, hankevastaavan sekä alueellisten viranomaisten ja koulutus- ja TKI-toimijoiden kanssa kunnissa tapahtuvan elinkeinokehityksen vahvistamiseksi. Olemme valmiit sopimaan pysyvät yhteistyökäytännöt, joiden avulla sähkönsiirron ja maankäytön ratkaisut, aikataulutus, vaikutusten seuranta ja mahdolliset kompensatiot sovitetaan yhteen niin, että investoinnit ja siirtokapasiteetti kohdentuvat tasapainoisesti ja tukevat kaikkien kuntien teollisuus- ja datakeskushankkeiden etenemistä. Tavoitteena on hyödyntää ensisijaisesti olemassa olevia käytäviä, varmistaa eheä aluerakenne ja ehkäistä aiemmin koettuja pirstoutumisen haittoja. Yhteistyön painopisteenä ovat myös paikallista lisäarvoa tuottavat ratkaisut, kuten hukkalämmön hyödyntäminen kaukolämpöön, sivuvirtojen tehokas käyttö ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen koulutuspolkujen kautta. Näillä periaatteilla annamme myönteisen signaalin yhteiselle tekemiselle ja etenemme ripeästi, kun kestävä ja tasapainoinen toteutustapa varmistuu.

5. Yhteenveto

Muhoksen kunta pitää hanketta merkittävänä ja näkee siinä omia kehitysmahdollisuuksia. Kunta korostaa Muhosperän sähköaseman kapasiteetin ensisijaista käyttötarkoitusta Pyhänselän teollisuuskokonaisuudelle, vedyn siirtoputkiston strategista merkitystä Muhoksen teollisuusalueiden kehittymiselle sekä valtatie 22:n liikennevaikutusten kattavaa arviointia. Samalla edellytetään, että sähkönsiirron ratkaisut sovitetaan yhteen kaavojen ja aluekehitystavoitteiden kanssa siten, että pysyvät haitat minimoidaan ja koko seudun investointikyky vahvistuu.

Muhoksen kunta varaa oikeuden esittää lisävaatimuksia sekä käyttää muutoksenhakuoikeuttaan kaikissa hankkeen jatkovaiheissa, mikäli edellä esitettyjä vaatimuksia ei oteta asianmukaisesti huomioon.

Muhoksen kunta katsoo, että esitetyssä muodossaan sähkönsiirtovaihtoehto SVE2 ei ole hyväksyttävissä.

Muhoksen kunta
Asematie 14, 91500 Muhos
PL 39, 91501 Muhos
kirjaamo@muhos.fi